1. **Матнро хонед.**

АВВАЛ АНДЕША ВА БАЪД ГУФТОР

Хон дар пеши мавлоно Маҳмуди Азизони Балхӣ аз «Қофия»дарс мехондааст,ки вақти он дарс шабона будааст.Дар ҳузури аҳли маҷлис он дарс сар кардааст. Мавлоно Маҳмуди Муншӣ ба болои як масъалаи наҳвӣ ба устоди хон эътироз карданд.Устод ҷавоб доданд,аммо ҷавоби устод нодуруст буд.Фақир низ ба масъала ҳамроҳ шуда фикри худро арз кардам.Аҳли маҷлис фикри маро мувофиқ ёфтанд.Ба ин сабаб ба мавлоно Маҳмуди Азизон дигаргунӣ рӯй дод.Хонро ҳам ба сабаби нодонии устоди худ хиҷолате даст дод. Бинобар ин китобро дар тоқча гузошта гуфт:

-Имшаб дарс лозим нест. Мавлоно Восифӣ меҳмонанд .Аз он кас ҳикоя ва латифаҳо шунавем-баъд аз он ба фақир фармуд: шунида шуд ки, дар Ҳирот Мавлоно дарвеши шамърез ном девонае будааст. Аз вай латифаҳои намакин нақл мекунанд. Агар якчанд чиз аз аҳволи он девона нақл намоед, муносиб менамоед.

Восифӣ аз Дарвеши девона се латифаро нақл менамояд, ки ба таҳсини маҷлис сазовор гардидааст.

Баъд Восифӣ мегӯяд:

Ҳофиз Миросӣ, ки имоми хон буд, аз камоли ҳасад бетоқат шуд ва ба хон арз кард:

-Маро ҳам ҳикояи ширин бисёранд.Агар рухсат шавад,яке аз онҳоро ба арзи олӣ расонам?

Хон аз ин сабукӣ ва изҳори ҳасад аз ӯ ранҷиданд ва рӯй турш карда фармуданд:

-Бигӯй он чӣ мегӯӣ!

Ҳофиз ба сухан даромада ҳикояи бемаъние кард,ки дар охири он,мурдорпӯшии девонае буд ба касе.Ӯ рӯ ба рӯи хон нишаста буд.Вақте ки вай охири ҳикояи худро мегуфт,бо ду дасти худ,гӯё ки он мурдорро мепошида бошад,ба тарафи хон ишора мекард.

Хон бо дидани ин ҳол чунон дигаргун ва оташин шуд,ки гӯё як лаганд оташро бар сараш рехта бошад.Баъд аз қадаре паст кардани хашми худ фармуд.

-Имшаб ба ғайр аз мавлоно Восифӣ дигаре ҳикоя нагӯяд-пас аз он ба фақир хитоб намуда фармуданд.-Ҳикояте кунед,ки қудрати аз ҳикояи Ҳофиз рӯй додаро бартараф кунад!

Фақир арз кардам: дар замони қадим марди қашшоқи бечизе буд,ки аз бечизӣ бисёр ба танг омадааст.Охир ба подшоҳи замони худ ариза навиштааст,ки «…Ман нону ҷуғротхӯриро бисёр хуб медонам. Агар рухсати олӣ шавад,ба ҳузури пурнур даромада нону ҷуғротхӯрии худро нишон диҳам?».

Подшоҳ аз мазмуни ин ариза дар тааҷҷуб афтода рухсат додааст,ки он шахс баҳузур дарояд ва баъд аз омадани ӯ фармудааст,ки дар пеши вай як коса ҷуғрот бо нон оварда мондаанд.

Он шахс нонро дар ҷуғрот пора карда рӯи косаро бо рӯмоли худ пӯшонда модааст.Баъд аз он ҳикояте ширин ба подшоҳ нақл кардааст.Пас аз тамом шудани ҳикоя рӯи ҷурғотро кушодааст ва ҷурғоти дар нон ҳалёфтаро чунон хӯрдааст,ки қатрае ба ҷое начакидааст.

Подшоҳ аз корҳои ин мискин хушвақт шуда,ба ӯ ҳазор танга иъном кардааст,ки ӯ аз бечизӣ халос шуда ашёи рӯзгори худро ба хубӣ омода намудааст.

Дар ҳамсоятии он шахс фақири дигаре будааст,ки ӯ баногоҳ давлатманд шудани ҳамсояи худро дида аз вай аз куҷо ёфт шудани он ҳама молу асбобро пурсидааст.

Ӯ гуфтааст: ба пеши подшоҳ рафта нону ҷурғот хӯрдам. Подшоҳ ба ман маблағи калоне инъом кард ва бо он маблағ асбоби худро рост кардам.

Ҳамсояи фақир бо шунидани ин ҷавоби ҳамсояи худ дар паи дар пеши подшоҳ нону ҷуғротхӯрӣ афтода,ба ҳамон мазмун ариза додааст.

Подшоҳ ин одамро ҳам монанди ҷуғротхӯри пештара латифагӯй гумон карда ба ҳузураш рухсат дода ба пешаш нону ҷуғрот ниҳодааст.

Ин шахс ба нону ҷуғротхӯрӣ сар кардааст,пораи нонро ба ҷуғрот ғӯтонда бардошта қисмеро ба палос,қисмеро ба либоси худ чаконида ба даҳонаш андохтааст,ки ришу мӯйлабаш ҳам ҷуғротолуд шудааст.

Подшоҳ пурсидааст ,ки: «Нону ҷуғротхӯрии ту ҳамин тавр аст?».

Ӯ ҷавоб додааст,ки «Бале чунин аст».

Подшоҳ фармудааст,ки ӯро даҳ бунигарданӣ зада аз қаср бароварда дур кунанд.

Албатта ин фармони подшоҳ ба амал оварда шудааст.

Чун ин ҳикоят гуфта шуд,ғулғулаи ханда аз маҷлис бархост,касоне,ки аз Ҳофиз кина дар дил доштанд,гуфтанд:

Бӯрёбоф гарчи бофанда аст,

Набарандаш ба коргоҳ ҳарир.

Чун рӯзона кайфияти маҷлиси шабона ба арзи махдумӣ-мавлоно Саидшамсуддин Муҳаммади Курт расида,бисёр хандиданд ва гуфтанд:

-Мо ахмақии мавлоно Маҳмуди Азизон ва аблаҳии ҳофиз Миросиро хуб медонистем. Чун онҳо аз ҷмлаи наздикони хон буданд, ин маъниро изҳор кардан наметавонистем. Хуб шудааст,ки шумо дар ҳузури хон парда аз рӯи ҷаҳолати онҳо бардоштаед…

2.Таҳия ва навиштани муаммое,ки муаллиф дар матн сабт мекунад,шарҳ диҳед,ки чӣ муҳим аст.

3.Дар бораи нуқтаи назари шумо,ки аз ҷониби муаллиф навишта шудааст,таҳия кунед.

4.Фикрҳои худро бо далелҳо нишон диҳед.

5.Аз сохти эссеи аргументӣ истифода баред.

1.Муқаддима.Як-ду пешниҳодҳо барои пешгирии мушкилот, ки муносибати ҳалли масъаларо нишон медиҳад,аҳамият диҳед.

2.Системаи ҳалли муаммо дар ду шакл имконпазир аст: бо ёрии гузоштани муаммо мо бояд «мавзӯъ» ва «муаммо»-ро боҳам дигар омехта накунем «муаммо мухтасар бошад»; ё бо ёрии саволҳои риторикӣ.Саволҳои риторикӣ –шаклгирии бо муваффақият аст,зеро сабаби минбаъдаи он ба ҷавоби он хоҳад буд. Барои аз мавзӯъ дур нашудан,ба матн пайравӣ кунед.(Масалан: нависанда бояд чӣ кор кунад,ки асарҳои худро эҷод кунад?)

3.Шарҳу эзоҳ ба мушкилот 5 унсури намунаро дар бар мегирад:2 намунаи тасвирҳо, 2 тавсифи ҷустуҷӯ ва алоқаи миёнаравии байни онҳо.Шумораи ҳадди нуқтаҳо дар критерия. Дар сурати мавҷуд набудани яке аз унсурҳо дар намунаи ЕГЭ шумораи нуқтаҳои гирифта шуда мувофиқи мақсад ҳисоб карда мешавад.Дар сурати набудани як унсури таркибии таркиби он натиҷаи бали хонанда кам карда мешавад. Мисол-тасвир мумкин аст дар намуди ситата бошад(бавосита ё бевосита) ё самтҳо ба адади пешниҳодҳо. Барои мисол ва шарҳи сохтмони универсалии «СИТАТА», Муаллиф менависад.

Барои диққати хонандаро ҷалб кардан доир ба муаммо муаллиф бо далел қайд мекунад, ки бойигарӣ бо осонӣ ба даст намеояд. Баръакс барои ба даст овардани бойигарӣ инсон бояд ҳаққу ҳалол меҳнат кунад.

4. Мавқеи муаллиф одатан дар охири матн ҷойгир аст. Шумо метавонед бо суханони худатон муносибати муаллифро бадаст оред, агар он аз рӯи мазмуни мантиқии матн пайдо шуда бошад. Агар мавқеи муфллифро бевосита дар он ҷо мавъиза кунед, шумо метавонед онро ҷӯед.

5. Муносибати худ ба мавқеи муаллиф. Мо ба фикри муаллиф розӣ ҳастем(розӣ нашудан мумкин, лекин шарҳ додан мушкил аст). Шумо метавонед муносибати худро ба таври одилона инъикос намоед. Намунаи аз ҳаёт\таърих \кино\адабиёт. Танҳо якчанд маслиҳат кофист.

Ман нуқтаи назари муаллифро шарҳ медиҳам, зеро ман боварӣ дорам, рассом дар ҳақиқат аввал бояд дар корҳои худ таъкид кунад, ки то чӣ андоза дунё зебо аст. Масалан, дар ҳикояи В.Короленко-«Навозандаи нобино» мусиқа ба қаҳрамони асосӣ зиндагии халқро шинос кард, зебогии ватан ӯро водор намуд, ки пианисти машҳур шавад.

6. Хулоса- ин намунаи такрорнашаванда аст. Ин як навъи умумӣ, хулоса аз фикри шумо аст. Эҳтимол на ҳама асарҳо ягон чизро ёд диҳат, лекин ҳамаи он ба бинанада, шунаванда ва хонанда таъсири худро расонида метавонад.